

РЕЦЕНЗІЇ ТА ІНФОРМАЦІЇ

УДК 323.1

Бортніков В. І.

ПАТОС САМОСТІ ЯК КАТАЛІЗАТОР МОБІЛІЗАЦІЇ «СВОЇХ»

(Рец.: Рудницький С. В. *Суспільно-політичні інтереси поляків незалежної України* : монографія / С. В. Рудницький. – Житомир : ФО-П Євенок О. О. – 622 с.)

Бортніков В. І. Патос самости как катализатор мобилизации «своих».

*Рецензия на монографию: Рудницький С. В. *Общественно-политические интересы поляков независимой Украины* / С. В. Рудницький. – Житомир : ФЛ-П Евенок О. О. – 622 с.*

Bortnikov V. I. Pathos of the self as a catalyst for mobilizing of "their own".

In the review the monograph of S. V. Rudnytskyi "Socio-political interests of the Poles in independent Ukraine" (Zhytomyr : Yevenok O. O. – 622 p.) is analysed.

Для української наукової думки, українського суспільства важливими є праці, що стосуються польської проблематики. Адже Україна і Польща є сусідами, історичні долі наших країн тісно перепліталися. Польська держава справляла протягом віків значний вплив і на геополітичні орієнтації України, і на перебіг суспільно-політичних процесів у ній.

У цьому контексті важливими є дослідження, що стосуються сучасної польської громади України, а ситуація у цій галузі виглядає не найкращим чином, адже цій проблематиці присвячено вкрай мало наукових праць. Тому представлена на рецензування монографія С. Рудницького становить важливу позицію серед робіт, що стосуються питань політичної участі поляків України.

Монографія складається зі вступу, трьох підрозділів з десятима розділами, завершує її перелік джерел, використаних для написання праці, на 59 сторінках. Принагідно варто звернути увагу на доволі значний об'єм рецензованої роботи.

Насамперед потрібно сказати, що автор ґрунтовно підійшов до аналізу наукових джерел, поділяючи їх на ті, що стосуються теорії етнополітичних процесів, а також таких категорій і понять, як «етнос», «етнічна (етнонаціональна / національна) група», «етнонаціональна (національна / етнічна) спільнота», і ті, що стосуються таких важливих для дослідження категорій і понять, як «інтерес», «механізм», «суспільне», «потреба», «ідеологія», «забезпечення», «польська національна меншина». Варто звернути увагу на факт, що певна частина джерел, а саме та, що відноситься до артикуляції, репрезентації і задоволення інтересів польської групи в Україні, вперше введена до наукового обігу. Це стосується насамперед спогадів, праць публіцистичного і науково-популярного характеру, звітів польських дипломатичних установ, матеріалів органів державної влади Польщі, даних з веб-сторінок товариства «Спільнота польська», Фонду «Допомога полякам на Сході» та інших неурядових польських організацій.

Варто відзначити, що автор здійснив не лише аналіз змістовного наповнення категорій і понять, що його цікавлять у контексті досліджуваної проблематики, –

він запропонував для потреб свого дослідження власну інтерпретацію інтересу, визначив у контексті праці роль усвідомлення у виникненні інтересу, взаємозв'язок потреб і інтересів, зв'язок інтересу з цінностями і ідеологією, розуміння «суспільного», відповідно, окресливши зміст суспільних інтересів у контексті дослідження польської групи. Аналіз розуміння категорії «механізм» дозволив автору вибрати з багатоманітних інтерпретацій власну, яка спирається на первинне механістичне розуміння цього слова. Крім цього, у першому розділі С. Рудницький розглядає також етапи розвитку інтересів, дає коротку характеристику польської групи в Україні, окреслює хронологічні рамки праці.

У рецензованій монографії проаналізовано зміни у становищі польської групи в Україні починаючи з горбачовської перебудови до сьогодення. Автор представив зміни у артикуляції і реалізації інтересів в Україні, які були детерміновані змінами в українсько-польських відносинах, становленням і розвитком законодавчої бази державного етнополітичного менеджменту в Україні, врахуванням поляків України у політиці Польської держави, яка скерована на польську діаспору у світі. Автор ретельно проаналізував задоволення культурних, інформаційних, релігійних потреб польської меншини України протягом досліджуваного періоду. Це, безперечно, варто віднести до переваг рецензованої монографії, хоча матеріал цього розділу певною мірою повторюється у підрозділах третього розділу, присвячених реалізації суспільних інтересів польської меншини в Україні станом на 2013 рік.

С. Рудницький аналізує комплекс проблем, пов'язаних з сучасними інтересами української колонії. Насамперед, він здійснює аналіз змісту суспільних інтересів польської громади, представляє їх взаємозв'язок, суб'єкти артикуляції інтересів, які викликаються культурними і соціальними потребами, звертає увагу на факт наявності різних інтересів у різних сферах, викликаних тією ж самою потребою. Автор описує стадії і динаміку розвитку політичних інтересів, реалізація яких обумовлює реалізацію інтересів культурних і соціальних. Дослідник ілюструє момент артикуляції, розвитку і задоволення (часткового або повного) відповідного інтересу, циклічну актуалізацію і реалізацію інтересу висловлюваннями лідерів польської громади матеріалами аналітичних центрів, статтями у ЗМІ, звітами представників польських дипломатичних установ.

С. Рудницький приділив також відповідну увагу механізму реалізації інтересів, слушно підкреслюючи, що без нього не може здійснюватися розвиток інтересів – від їх формування, вербалізації і артикуляції до реалізації. У книзі представлено, як механізм реалізації інтересів польської групи в Україні інтегровано в інститути політичної системи України і Польщі, неурядові організації двох країн. Автор показав роль і місце політичних партій як складових даного механізму, функції і значення у ньому органів місцевого самоврядування України, діяльність консультативно-дорадчих органів, що функціонують між такими інститутами громадянського суспільства, як національно-культурні товариства і державні структури України та Польщі. Зрозуміло, що дослідник зупиняється окремо на всіх ланках реалізації інтересів української колонії, у тому числі на центральній ланці механізму – польських громадських організаціях. Автор також окремо звертається до функціонального боку механізму, аналізуючи його елементи, які належать до різних інститутів політичної системи, але виконують у ньому подібні функції (наприклад, ЗМІ чи курси вивчення польської мови).

Рецензована монографія значною мірою заповнює пробіл у масиві літератури, що присвячена польській національній меншині у сучасній Україні, аналізуючи

різнобічно не тільки суспільно-політичні інтереси польської меншини в Україні, а й культурно-духовні, їх розвиток і механізми реалізації. Вказана праця в історичному екскурсі яскраво ілюструє зміни у становищі польської групи впродовж більше ніж 20 років української незалежності, підкреслює вплив різних чинників на становище групи, і відповідно, – на розвиток інтересів. Монографія С. Рудницького становитиме інтерес для науковців, студентів, представників органів державної влади і місцевого самоврядування України і Польщі, всіх, хто цікавиться питанням етнонаціональної політики в сучасній Україні.

*Івчик Н. С.,
Долганов П. С.*

МЕХАНІЗМИ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ І (НЕ)ЗАБУТТЯ.

І Всеукраїнська науково-практична конференція
«Політика пам'яті в теоретичному та практичному вимірах»
(Рівне, 4 квітня 2014 р.)

Задля узагальнення тих проблем, які обговорювалися учасниками І Всеукраїнської конференції «Політика пам'яті в теоретичному та практичному вимірах», котра відбулася 4 квітня 2014 р. в Рівненському державному гуманітарному університеті, правомірно використати назву книги П. Коннертона «Як суспільства пам'ятають».

Серед проблем, які обговорені учасниками конференції, – теоретико-методологічні виміри пам'яті соціальних груп та політики пам'яті. Зокрема, д.філос.н. Л. Шугаєва проаналізувала проблему зв'язку часу й уявлень про минуле в історичній свідомості. Вона розмірковувала над тим, як впливає наукове знання на становлення колективних уявлень про минуле та їх стереотипізацію. У полі уваги вченої постали й інші питання. Серед них – проблеми феномену історичної культури, контролю над історичною свідомістю, подолання її кризи. Використовуючи судження німецького історика й методолога Йорна Рюзена, Л. Шугаєва стверджувала: «Головним способом подолання кризи історичної свідомості є створення історичного наративу, через який досвід, котрий фіксується у пам'яті у вигляді окремих подій, формується у визначену цілісність і набуває сенсу».

Серед теоретичних проблем, які проаналізовані учасниками конференції, – публічна історія, егоїзм болю соціальної групи як інструмент консолідації «своїх» у стратегії політики пам'яті (В. Процюк), роль ностальгічного туризму в контексті функціональності етнічної пам'яті (Р. Синчук). Йшлося, зокрема, про влучність гіпотези А. Міхніка щодо особливості емоційного сприйняття страждань «своїх» у контексті об'єднуючих соціальну групу механізмів (останні трактувалися такими, що мають як об'єктивний, так і суб'єктивний – конструктивістський – характер), роль ностальгічного туризму в комунікації тих, хто проживає в різних країнах і є носієм спільних культурних цінностей, його місце в механізмах збереження національної ідентичності в умовах глобалізації.

Порівняно новій царині досліджень, що функціонує поза межами академічних співтовариств, – публічній історії – присвятив свої роздуми к.і.н. В. Долід. На його думку, протягом останніх десятиліть історія перетворилася на своєрідний ресурс масової культури. Динамічно зростаюча кількість історичних